

त्रिवेणी गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: ९ संख्या: ४ प्रकाशन मिति: २०८२/०१/०२

भाग २

त्रिवेणी गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (३)
बमोजिम त्रिवेणी गाउँपालिका, रोल्पाको गाउँ कार्यपालिकाले बनाएको
तपसिलमा लेखिए बमोजिमको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि
प्रकाशन गरिएको छ ।

त्रिवेणी गाउँपालिकाको स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष
सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१

गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति: २०८१/११/०२

प्रमाणीकरण मिति: २०८१/११/२८

प्रस्तावना:

यस त्रिवेणी गाउँपालिकामा हालसम्म निर्माण भएका विभिन्न पूर्वाधार आयोजनाहरूलाई दिगो रूपमा सञ्चालन गर्न र सो आयोजनाबाट प्राप्त हुने लाभहरूलाई लामो अवधिसम्म प्राप्त गर्न त्यस्तो आयोजनाको व्यवस्थित रूपमा मर्मत सम्भारको कार्य सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा २ ले प्रदत्त अधिकार प्रयोग गरी यो कार्यविधि बनाइएको छ ।

परिच्छेद- १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यो कार्यविधिको नाम **स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१** रहेको छ ।

(२) यो "कार्यविधि" कार्यपालिकाको बैठकबाट स्वीकृत भएको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा-

- क) "उपभोक्ता" भन्नाले पूर्वाधार आयोजनाबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित हुने पूर्वाधार आयोजना सञ्चालन हुने क्षेत्रभित्रका स्थायी तथा अस्थायी रूपमा बसोबास गर्ने व्यक्ति सम्भन्धनु पर्छ ।
- ख) "उपभोक्ता समिति" भन्नाले पूर्वाधार आयोजनाको योजना तर्जुमा, योजना कार्यान्वयन तथा सञ्चालन, व्यवस्थापन, रेखदेख र मर्मत सम्भार गर्नका लागि उपभोक्ताहरूले आफुहरू मध्येबाट गठन गरेको समिति सम्भन्धनु पर्दछ ।
- ग) "कोष" भन्नाले स्थानीय पूर्वाधार आयोजनाको नियमित मर्मत सम्भार प्रयोजनार्थ गाउँपालिकाले स्थापना गरेको कोष सम्भन्धनु पर्छ ।
- घ) "गाउँपालिका" भन्नाले त्रिवेणी गाउँपालिका, रोल्पालाई सम्भन्धनु पर्दछ ।
- ङ) "पूर्वाधार आयोजना" भन्नाले त्रिवेणी गाउँपालिका र सो अर्न्तगतको वडाबाट पूर्ण वा आंशिक लागत साभेदारीमा सञ्चालित पूर्वाधार आयोजना, कार्यक्रम वा परियोजना सम्भन्धनु पर्दछ र सो शब्दले त्रिवेणी गाउँपालिकाबाट सूचिकृत भएको गैरसरकारी संघसंस्था र गैरनाफामूलक संस्था वा अन्य सामुदायिक संस्थाहरू एवम् विकास साभेदारहरूको सहयोगमा निर्माण सम्पन्न भएका पूर्वाधार आयोजनाहरू समेत जनाउँछ ।
- छ) "वडा" भन्नाले त्रिवेणी गाउँपालिकाको वडा सम्भन्धनु पर्छ ।
- च) "मर्मत सम्भार" भन्नाले निर्माण सम्पन्न भएका पूर्वाधार आयोजनाहरूको मर्मत सम्भार सम्भन्धनु पर्छ ।
- ज) "समिति" भन्नाले पूर्वाधार आयोजनाको मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति सम्भन्धनु पर्छ ।
- झ) "संरक्षण/मर्मत सम्भार समिति" भन्नाले सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिम निर्माण व्यावसायी मार्फत निर्माण सम्पन्न हुन पूर्वाधार आयोजनाको मापदण्ड अनुरूपको गुणस्तर कायम गर्न तथा निर्माण सम्पन्न पश्चात सो आयोजनाको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा मर्मत सम्भार गर्न पूर्वाधार आयोजनाका लाभग्राहीहरू मध्येबाट गठन भएको समिति सम्भन्धनु पर्छ ।
- ञ) "सम्भौता" भन्नाले पूर्वाधार आयोजनाको निर्माण, सञ्चालन, व्यवस्थापन र मर्मत सम्भार गर्नको लागि कार्यपालिका र निर्माण व्यावसायी वा उपभोक्ता समितिबीच भएको लिखित करारनामा वा कबुलियतनामा सम्भन्धनु पर्छ ।

३. **कार्यविधिको पालना गर्नुपर्ने:** गाउँपालिकाभित्र निर्माण भएका पूर्वाधार आयोजनाहरूको निर्माण, सञ्चालन, तथा मर्मत सम्भार कार्यको लागि गठित संरक्षण समिति समिति तथा गाउँपालिकासँग सहकार्य गर्ने निर्माण व्यवसायी संघ, विकास साभेदारहरू तथा पूर्वाधार विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने सबै सरोकारवालाहरूले पूर्णरूपमा यो कार्यविधिको पालना गर्नु पर्नेछ ।

४. **कार्यविधिको उद्देश्य:** यस कार्यविधिको उद्देश्य देहाय बमोजिम रहेको छ-

- क) गाउँपालिकाको क्षेत्राधिकारभित्र निर्माण भएका पूर्वाधार आयोजनाहरूलाई दिगो रूपमा सञ्चालन गर्नु,
- ख) उपभोक्ता समिति, मर्मत सम्भार/संरक्षण समिति तथा गाउँपालिकालाई पूर्वाधार आयोजनाको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारमा जवाफदेही बनाउनु,
- ग) गाउँपालिकामा कार्यरत सरकारी, गैरसरकारी तथा गैरनाफामूलक संघसंस्था वा अन्य सामुदायिक संस्थाहरूलाई पूर्वाधार आयोजना सम्बन्धी क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्दा पूर्ण जिम्मेवार बनाउनु,
- घ) आयोजनाबाट लाभग्राहीहरूले दीर्घकालसम्म लाभ र सेवा प्राप्त गर्नसक्ने अवस्था श्रृजना गर्नु,
- ङ) गाउँपालिकाको क्षेत्राधिकारभित्र निर्माण भएका पूर्वाधार आयोजनाहरूको वार्षिक रूपमा विस्तृत विवरण (Inventory) **अनुसूची-१** अध्यावधिक गरी मर्मत सम्भार सम्बन्धी योजना तर्जुमामा सहयोग पुर्याउनु,
- च) पूर्वाधार आयोजनाहरूको योजनावद्ध र नियमित रूपमा मर्मत सम्भारका कार्यहरू गर्नु, गराउनु ।

परिच्छेद- २

स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन प्रक्रिया

५. **पूर्वाधार आयोजनाको वर्गिकरण:** (१) मर्मत सम्भार प्रयोजनको लागि पूर्वाधार आयोजनाको वर्गिकरण देहाय बमोजिम हुनेछ-

- क) **सामुदायिक पूर्वाधार:** निश्चित उपभोक्ताहरू लाभान्वित हुने प्रकृतिका (जस्तै: खानेपानी, सिंचाई, लघु जलविद्युत, उच्च घर, आदि) आयोजनाहरू,
- ख) **सार्वजनिक पूर्वाधार:** निश्चित उपभोक्ता मात्र नभई ठूलो संख्यामा उपभोक्ताहरू लाभान्वित हुने प्रकृतिका (जस्तै: ग्रामीण तथा कृषि सडकहरू, भोलुङ्गे तथा ट्रेल पुल, कल्भर्ट आदि) आयोजनाहरू र
- ग) **मिश्रित पूर्वाधार:** निजी, सामुदायिक र सार्वजनिक पूर्वाधार आयोजनाहरू जसबाट निजी सम्पतिहरू संरक्षण गर्ने, बाढी नियन्त्रण गर्ने (जस्तै: जैविक र तारजालीयुक्त तटबन्ध, पहिरो नियन्त्रण गर्न सञ्चालन गरिने आदी) आयोजनाहरू ।

६. **मर्मत सम्भार गरिने पूर्वाधार आयोजनाको छनौट प्रक्रिया:** (१) यस गाउँपालिकाभित्र निर्माण सम्पन्न भएका भौतिक पूर्वाधारहरूबाट समुदायलाई दिर्घकालिन प्रतिफल दिलाउन र राज्यको श्रोतसाधनको सही सदुपयोग र सुरक्षा गर्नको लागि यस कार्यविधि अन्तर्गत सञ्चालित मर्मत सम्भार कोषबाट कुनैपनि स्थानीय पूर्वाधार संरचनाको कुल लागतको २५ प्रतिशतभन्दा कम लागतमा मर्मत सम्भार हुने भएमा खर्च गर्न सकिनेछ ।
- (२) समुदायस्तरका मर्मत सम्भार/संरक्षण समितिले आवश्यकता र औचित्यता अनुसार आ-आफ्नो योजनाहरूको मर्मत सम्भारको लागि पूर्वाधार विकास तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखाले तोके बमोजिमको ढाँचामा फारम भरी सम्बन्धित वडा कार्यालयमा पेश गर्नेछ । यसरी माग भई आएको मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने आयोजनाहरूलाई सम्बन्धित वडा कार्यालयले **अनुसूची-२** अनुसारको विवरण तयार गर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम विवरण पेश गर्दा वडा कार्यालयले विवरणमा उल्लिखित पूर्वाधार योजनाहरू मध्येबाट तत्काल मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने पूर्वाधार योजनाहरूको प्राथमिकीकरण गरी मर्मत सम्भारका लागि दफा ७ बमोजिम गठन भएको स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (४) स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिले वडाहरूबाट सिफारिस भई आएका मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने पूर्वाधार आयोजनाहरूको प्राथमिकीकरणको लागि विषयगत समितिमा पठाउनेछ र विषयगत समितिले अध्ययन गरी मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने पूर्वाधार आयोजनाहरूको प्राथमिकता सहितको विवरण उक्त कोष व्यवस्थापन तथा सञ्चालन समितिको बैठकमा पेश गर्नेछ । आयोजनाहरूको मर्मत सम्भारको लागि अन्तिम छनौट गर्दा सम्बन्धित विषयगत समितिले मर्मत सम्भारको लागि प्राथमिकता सहित पेश गरेका आयोजनाहरूलाई आधार मानी निर्णय गर्नु पर्नेछ ।
- (५) उपदफा (२) बमोजिम मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने पूर्वाधार आयोजनाहरू स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिमा पेश गर्नुपूर्व लागत अनुमान तथा सम्भाव्यता अध्ययन समेत गर्नुपर्ने भएमा सम्बन्धित वडा कार्यालयले पूर्वाधार विकास तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखासँगको समन्वयमा प्राविधिक लागत अनुमान तथा सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न गरी सो समेत संलग्न गरी पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (६) उपदफा (२) बमोजिम पूर्वाधार आयोजनाको मर्मत सम्भारको प्राथमिकीकरण गर्दा मर्मत सम्भार कोष स्थापनामा योगदान पुऱ्याएका योजनाहरूलाई मर्मत सम्भारको लागि उच्च प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।
७. **कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिको गठन:** (१) पूर्वाधार योजनाहरूको अद्यावधिक विवरण तयार गर्न तथा पूर्वाधार योजनाहरूको अवस्था विश्लेषण तथा प्राथमिकीकरण गरी मर्मत सम्भार कार्यलाई व्यवस्थित गर्न, गराउन गाउँपालिकास्तरमा पूर्वाधार योजना मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति (स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद- ३, दफा १४ को उपदफा १ बमोजिम) गठन गर्नु पर्नेछ ।

उक्त समितिमा कम्तिमा तेत्तीस (३३) प्रतिशत महिला र पूर्वाधार आयोजना सञ्चालन गर्ने विषयगत समितिको प्रतिनिधित्व समेत हुने गरी ७ देखि ११ जनासम्मको समिति हुनेछ । सो समितिको सदस्य सचिवमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको अधिकृतस्तरको कर्मचारी रहनेछ ।

स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापनलाई बढी प्रभावकारी र भरपर्दो ढङ्गले सञ्चालन गर्न उक्त समितिमा देहाय बमोजिमको पदाधिकारीहरु रहनेछ-

१. गाउँपालिका अध्यक्ष	- संयोजक
२. गाउँपालिका उपाध्यक्ष	- सह-संयोजक
३. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	- सदस्य
४. योजना तथा अनुगमन शाखा प्रमुख	- सदस्य
५. सामाजिक विकास शाखा	- सदस्य
६. आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुख	- सदस्य
७. शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा प्रमुख	- सदस्य
८. आन्तरिक लेखा परीक्षण इकाई प्रमुख	- सदस्य
९. पूर्वाधार विकास व्यवस्थापन शाखा प्रमुख	- सदस्य-सचिव

पुनश्च: यस समितिले आवश्यक ठानेको खण्डमा अन्य सरोकारवाला व्यक्ति तथा पदाधिकारीहरुलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

- (२) समितिको बैठक कम्तीमा ३ महिनामा एक पटक बस्नेछ र आवश्यक परेमा जुनसुकै बखत पनि बस्नेछ ।
- (३) बैठकमा आवश्यकता अनुसार कसैलाई आमन्त्रण गरी आमन्त्रितको रुपमा राख्न सकिनेछ ।

८. कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार: (१) मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिको निम्नानुसार काम, कर्तव्य र अधिकार हुनेछ-

- (क) समितिले वडा कार्यालयहरुबाट मर्मत सम्भारको लागि पेश भएका पूर्वाधार आयोजनाहरुको आवश्यक प्रकृयाहरु, आर्थिक श्रोत र कागजातहरुको एकित गरी कार्यन्वयनको लागि निर्णय गर्ने ।
- (ख) दफा (५) बमोजिम पूर्वाधार आयोजनाहरुको विवरण अभिलेखीकरण तयार गर्न सम्बन्धित शाखाहरुलाई लगाउने र विवरण तयार गर्दा देहायको आधारमा तयार गर्नु पर्नेछ-
 - जनश्रमदान, सहयोगी निकाय वा गाउँपालिकाको आफ्नै श्रोतबाट कम्तिमा विगत ५ वर्षदेखि चालु आर्थिक वर्षसम्मका निर्माण कार्य सम्पन्न भएका आयोजनाहरु,

- तर ग्रामिण तथा कृषि सडक, पुल तथा भवन, सिंचाई लगायतको पूर्वाधार आयोजनाहरूको हकमा चालू अवस्थाका वा आंशिक मर्मत गर्दा सञ्चालनमा आउन सक्ने अवस्थामा रहेका आयोजना पुरानो भए पनि अभिलेखीकरण गरिनेछ ।
 - (ग) समितिले गाउँपालिका मातहतका पूर्वाधार आयोजनाहरूको अवस्था विश्लेषण गरी सम्बन्धित विषयगत समितिमा पठाउनेछ । विषयगत समितिले आफ्नो विषयगत क्षेत्रभित्रका योजनाहरूलाई भौगोलिक सूचना प्रणालीमा नक्साङ्कनको लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउनेछ ।
 - (घ) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै विपद् परी प्राथमिकता सूचिमा रहेकोभन्दा अन्य आयोजनाहरूको मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने अवस्था आएमा कार्यपालिकाको निर्णय अनुसार विपद् व्यवस्थापन ऐन, २०७४ तथा विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधिले तोकेको प्रक्रिया अनुसार आयोजनाहरूको मर्मत सम्भार कार्य गर्नु पर्नेछ ।
 - (ङ) निर्माण व्यवसायी मार्फत निर्माण गरिएका पूर्वाधार आयोजनाहरू न्यून गुणस्तरको निर्माणको कारणबाट पूर्ण वा आंशिक रूपमा सञ्चालन अवस्थामा नरहेको भएमा कार्यपालिकाले निश्चित अवधिसम्मको लागि त्यस्ता आयोजनाहरूको मर्मत सम्भार वा पुनःनिर्माण कार्य सो आयोजनाको निर्माण गर्ने निर्माण व्यावसायीबाट नै खर्च व्यहोर्ने गरी आवश्यक निर्णय गर्नु पर्नेछ ।
 - (च) उपदफा (५) बमोजिम निर्माण व्यवसायी मार्फत निर्माण गरिएका पूर्वाधार आयोजनाहरू न्यून गुणस्तरको कारण बाहेक अन्य कारणबाट पूर्ण वा आंशिक रूपमा सञ्चालन अवस्थामा नरहेको भएमा कार्यपालिकाले त्यस्ता आयोजनाहरूको मर्मत सम्भार वा पुनः निर्माणको लागि आवश्यक अन्य उपयुक्त व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
 - (ठ) धेरै पुराना वा जीर्ण अवस्थाका पूर्वाधार आयोजनाहरू पुनःनिर्माण गर्नुपर्ने भएमा पहिलो पटकको लागि मर्मत सम्भार कार्यक्रम अर्न्तगत समावेश गरिने छैन । यस्ता पूर्वाधार आयोजनाहरूको पुनःनिर्माण कार्य नयाँ योजना सञ्चालन कै प्रक्रिया अनुसार हुनेछ ।
९. पूर्वाधार आयोजनाको जिम्मेवारी हस्तान्तरण: (१) उपभोक्ता समिति मार्फत निर्माण सञ्चालन भई सम्पन्न भएका पूर्वाधार आयोजनाहरूको हकमा कार्यपालिकाले त्यस्ता आयोजनाहरूको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा मर्मत सम्भारको लागि सम्बन्धित समितिलाई हस्तान्तरण गरी **अनुसूची २** बमोजिमको ढाँचामा पूर्वाधार आयोजना हस्तान्तरणको प्रमाण-पत्र दिनु पर्नेछ ।
- (२) निर्माण व्यावसायी मार्फत निर्माण भई सम्पन्न भएका सामुदायिक पूर्वाधार आयोजनाहरूको हकमा कार्यपालिकाले आयोजनाबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित हुने उपभोक्ताहरू

मध्येबाट सो आयोजनाको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा मर्मत सम्भारको लागि संरक्षण समिति गठन गरी सो समितिलाई पूर्वाधार योजनाको हस्तान्तरणको प्रमाण-पत्र दिनु पर्नेछ ।

- (३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम पूर्वाधार आयोजना हस्तान्तरण गर्दा कार्यपालिकाले त्यस्तो आयोजनाको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा मर्मत सम्भारको लागि उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समिति, वडा कार्यालय र गाउँपालिका एवं अन्य सहयोगी निकायको जिम्मेवारी प्रष्टसँग उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
- (४) निर्माण व्यवसायी मार्फत निर्माण सम्पन्न गरिने सामुदायिक पूर्वाधार आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा त्यस्ता आयोजनाहरूबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित हुने समुदाय वा उपभोक्ताहरूलाई आयोजना निर्माणको सबै चरणहरूमा नै प्रत्यक्ष रुपमा सहभागी गराउनु पर्नेछ ।

१०. मर्मत सम्भार सम्बन्धी सचेतना र क्षमता विकास: (१) पूर्वाधार आयोजनाको योजना तर्जुमाको प्रारम्भिक चरणदेखि नै यस कार्यविधि बमोजिम मर्मत सम्भार सम्बन्धमा सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्नेछ ।

- (२) मर्मत सम्भार सम्बन्धी सम्झौता पत्रमा उल्लेख भएका प्रावधानहरूलाई सम्बन्धित उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिहरूलाई अभिमुखीकरण गरी मर्मत सम्भार सम्बन्धी व्यवस्थाको लागि आवश्यक पहल गर्न उपभोक्ता वा संरक्षण समितिको क्षमतामा अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्यक्रम गर्नु पर्नेछ ।
- (३) पूर्वाधार आयोजनाको मर्मत सम्भार तथा रेखदेख गर्ने कार्यका लागि आयोजनाको प्रकृति अनुसार उपभोक्ता समितिले आयोजना कार्यान्वयन हुनुपूर्व नै मर्मत सम्भार कार्यकर्ता छनौट गर्नु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम छनौट भएका मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको क्षमता विकास गर्न सम्बन्धित पूर्वाधार आयोजना सम्पन्न हुनुपूर्व प्रारम्भिक तालिमको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
- (५) उपदफा (३) बमोजिम छनौट भएका मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको भूमिका **अनुसूची ४** मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद- ३

स्थानीय पूर्वाधार आयोजनाको मर्मत सम्भार सञ्चालन

११. सामुदायिक पूर्वाधार आयोजनाहरू: (१) निश्चित उपभोक्ताहरू लाभान्वित हुने प्रकृतिका पूर्वाधार आयोजनाहरू (जस्तै खानेपानी, सिंचाई, लघु जलविद्युत, उच्च घर आदि) उपभोक्ता समितिले निर्माण गरेको भए त्यस आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्ने दायित्व सम्बन्धित उपभोक्ता समितिको हुनेछ ।

- (२) उपभोक्ता समितिको गठन तथा परिचालन स्थानीय तहको उपभोक्ता समिति गठन र परिचालन सम्बन्धी प्रचलित कार्यविधि बमोजिमको हुनेछ ।
- (३) उपभोक्ता समितिबाट निर्माण भएका पूर्वाधार आयोजनाहरूको मर्मत सम्भार कार्य उपभोक्ता समितिको क्षमताले सम्भव नभएमा गाउँपालिका वा अन्य निकायको सहयोग लिई सम्बन्धित उपभोक्ता समितिले आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्नु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (३) बमोजिम आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने भएमा सो सम्बन्धमा गाउँपालिकाले तोकेको प्रक्रिया पूरा गरी मर्मत सम्भार कार्य सम्पन्न गर्नु पर्नेछ ।
तर विपद्को कारणले पूर्वाधार आयोजनाको क्षति भई पुनःनिर्माण वा मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने भएमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रचलित संघीय कानूनमा तोकिए बमोजिम आयोजनाको पुनःनिर्माण वा मर्मत सम्भार गर्नु पर्नेछ ।
- (५) निर्माण व्यवसायी मार्फत सञ्चालन भएको पूर्वाधार आयोजनाको हकमा सो आयोजनाबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित हुने उपभोक्ताको अधिकतम सहभागितामा सम्बन्धित आयोजना स्थलमा ७-११ जनासम्मको मर्मत सम्भार/संरक्षण समिति गठन गर्नु पर्नेछ ।
- (६) उपदफा (५) बमोजिम मर्मत सम्भार/संरक्षण समिति गठनको लागि समय, मिति, स्थान र विषय समेत स्पष्ट उल्लेख गरी कम्तिमा ७ दिन अगावै सार्वजनिक रुपमा सम्बन्धित उपभोक्ताहरूलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
- (७) संरक्षण समिति गठन गर्दा गाउँपालिका वा वडा कार्यालयले तोकेको प्रतिनिधिको रोहबरमा गर्नु पर्नेछ ।
- (८) आयोजनाको दीर्घकालिन मर्मत सम्भार तथा व्यवस्थापनको लागि आयोजनाको प्रकृति अनुसार स्थानीय मर्मत सम्भार कार्यकर्ता मर्मत सम्भार/संरक्षण समितिले छनौट गरी आयोजनाको शुरुवाती अवस्थादेखि नै परिचालन गर्न सक्नेछ ।
- (९) यस दफा बमोजिम पूर्वाधार आयोजनाको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा मर्मत सम्भारको लागि गठन हुने उपभोक्ता वा संरक्षण समिति र गाउँपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार **अनुसूची-५** मा उल्लेख भए बमोजिमको हुनेछ ।

१२. सार्वजनिक आयोजना: (१) निश्चित उपभोक्ता मात्र नभई ठूलो संख्यामा उपभोक्ताहरूले लाभ लिने प्रकृतिका आयोजनाहरू (जस्तै: ग्रामीण तथा कृषि सडकहरू, भोलुङ्गे तथा ट्रेयल पुल, कल्भर्ट आदि) तथा मिश्रित प्रकृतिका पूर्वाधार योजनाहरू उपभोक्ता समितिले निर्माण गरेको भएमा त्यस्तो योजनाको मर्मत सम्भार गर्ने दायित्व पनि सम्बन्धित उपभोक्ता समितिको हुनेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम पूर्वाधार आयोजनाहरूको मर्मत सम्भार कार्य उपभोक्ता समितिको क्षमताले नपुग्ने भएमा उपभोक्ता समितिले गाउँपालिका वा अन्य निकायको सहयोग लिई सो आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्नु पर्नेछ ।

तर विपद्को कारणले पूर्वाधार आयोजनाको क्षति भई पुनःनिर्माण वा मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने भएमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रचलित संघीय कानूनमा तोकिए बमोजिम आयोजनाको पुनःनिर्माण वा मर्मत सम्भार कार्य गर्नु पर्नेछ ।

- (३) यस दफामा उल्लेखित व्यवस्थाको अतिरिक्त सार्वजनिक वा मिश्रित प्रकृतिका पूर्वाधार आयोजनाको मर्मत सम्भार सम्बन्धी अन्य प्रक्रिया प्रचलित कानून अनुसार नै हुनेछ ।

परिच्छेद- ४

मर्मत सम्भार कोष स्थापना तथा परिचालन

१३. मर्मत सम्भार कोषको स्थापना : (१) गाउँपालिका स्तरबाट सम्पन्न पूर्वाधार आयोजनाहरूको नियमित मर्मत सम्भार गर्नको लागि आवश्यक श्रोतको सङ्कलन तथा परिचालन गर्न गाउँपालिका र मर्मत सम्भार/संरक्षण समिति स्तरमा गरी दुई वटा छुट्टाछुट्टै मर्मत सम्भार कोष रहनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम गाउँपालिका स्तरमा रहने कोषमा रहने रकमको सङ्कलन तथा सो रकमको परिचालनका लागि गाउँपालिकाले स्थानीय सञ्चित कोषको खाता रहेको बैंकमा एक छुट्टै खाता खोली राख्नु पर्नेछ ।
- (३) कोषको प्रयोग तथा सञ्चालन गाउँपालिकाको प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
- (४) उपदफा (१) बमोजिम मर्मत सम्भार/संरक्षण समिति स्तरमा रहने कोष सम्बन्धित मर्मत सम्भार/संरक्षण समितिको निर्णय अनुसार सम्बन्धित गाउँपालिकाले तोकेको बैंकमा सम्बन्धित मर्मत सम्भार/संरक्षण समितिको नाममा राख्नु पर्नेछ ।
- (५) उपदफा (४) बमोजिमको खाताको सञ्चालन सम्बन्धित मर्मत सम्भार/संरक्षण समितिको अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिवको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ र खाता सञ्चालकहरू मध्ये अनिवार्य रूपमा कम्तिमा एक जना महिला हुनु पर्नेछ ।
- (६) गाउँ सभाले गाउँपालिका र सो अर्न्तगतको वडा कार्यालयले निर्माण व्यावसायी वा उपभोक्ता समिति मार्फत निर्माण गरिने पूर्वाधार आयोजनाको लागि विनियोजित कुल बजेटको ३ प्रतिशत रकम मर्मत सम्भार कोषको लागि विनियोजन गर्नु पर्नेछ ।
- (७) उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन गरिने सामुदायिक पूर्वाधार आयोजनाको मर्मत सम्भार वापत लागत अनुमानमै समावेश गरिएको थप २ प्रतिशत रकम समेत कट्टि गरी योजना सम्पन्न पश्चात गाउँपालिकाको मर्मत सम्भार कोषमा नै राखिनेछ ।
- (८) निर्माण व्यावसायी मार्फत सञ्चालन गरी उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिलाई हस्तान्तरण गरिने सामुदायिक पूर्वाधार आयोजनाको हकमा आयोजना हस्तान्तरणसँगै मर्मत सम्भार कोषको लागि विनियोजित रकम सो गाउँपालिकाको मर्मत सम्भार कोषमा रहनेछ ।

- (९) गाउँपालिकाले उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिस्तरको मर्मत सम्भार कोषमा रकम हस्तान्तरण गर्नुपूर्व त्यस्तो समिति गाउँपालिकाको प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएको हुनु पर्नेछ ।
- (१०) दफा (९) बमोजिम उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिको मर्मत सम्भार कोषमा प्राप्त रकम मर्मत सम्भार कार्यमा खर्च गर्नुपूर्व उपभोक्ता समितिले मर्मत सम्भार कार्यको विस्तृत विवरण सहितको योजना गाउँपालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्नेछ ।
- (११) मर्मत सम्भार समिति वा संरक्षण समितिले दफा (१०) बमोजिम गाउँपालिकाको स्वीकृति विना खर्च गरेको पाइएमा गाउँपालिकाले समूहको बैंक खाता रोक्का गरी आवश्यक कारवाहीको प्रक्रिया अगाडि बढाउन सक्नेछ ।
- (१२) मर्मत सम्भार वा संरक्षण समितिले रु. १०,०००/- भन्दा बढी रकम मर्मत सम्भार कार्यको लागि खर्च गर्नुपरेमा गाउँपालिकाबाट अनिवार्य रुपमा प्राविधिक डिजाइन तथा लागत अनुमान तयार गराई सो स्वीकृत लागत अनुमान अनुसार मर्मत सम्भार कार्य गर्नु पर्नेछ ।
- (१३) अन्य कुनै निकायबाट मर्मत सम्भार कोष वापतको रकम गाउँपालिकामा प्राप्त हुन आएमा उक्त रकम गाउँपालिकाको मर्मत सम्भार कोषमा राख्नु पर्नेछ ।
- (१४) गाउँ सभा वा कार्यपालिकाले समयक्रममा मर्मत सम्भार कोषको लागि छुट्याएको रकम समेत यस कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।
- १४. मर्मत सम्भार कोषको रकम प्रयोग गर्न नपाइने:** यस कार्यविधिमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको प्रयोजनको लागि कोषको रकम प्रयोग गर्न पाइने छैन-
- (१) नियमित प्रशासनिक कार्यको लागि खर्च गर्न,
- (२) नियमित रुपमा गरिने विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यहरुको लागि खर्च गर्न ।
- दफा १४ को उपदफा १ र २ मा जुनसुकै लेखिएको भए तापनि कुनै किसिमको गोष्ठी, अन्तर्क्रिया वा सेमिनारमा भाग लिन वा सञ्चालन गर्न तर पूर्वाधार आयोजनाको रेखदेखमा खटिने व्यक्तिको सीप अभिवृद्धि सम्बन्धी तालिममा सहभागी हुन लाग्ने खर्चको लागि यस बुँदाले बाधा पार्ने छैन ।
- १५. कोषको लेखा तथा लेखा परीक्षण:** कोषको लेखा तथा लेखा परीक्षण प्रचलित कानूनी व्यवस्था अनुसार हुनेछ ।
- १६. कोषको रकम फ्रिज नहुने:** कोषमा रहेको रकम आर्थिक वर्षको अन्त्यमा फ्रिज नभई मर्मत सम्भार कोषमा नै रहनेछ ।

परिच्छेद- ५

विविध

१७. अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था: (१) गाउँपालिकाले यस कार्यविधि बमोजिम मर्मत सम्भार कार्यको नियमित वा आकस्मिक रूपमा अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।
- (२) यस कार्यविधि बमोजिम उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिले गरेको मर्मत सम्भार तथा पूर्वाधार आयोजनाहरुको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यको नियमित अनुगमन गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयबाट हुनेछ ।
१८. बाधा अड्काउ फुकाउन सक्ने: यस कार्यविधिको कार्यान्वयनको क्रममा कुनै बाधा अड्काउ आएमा गाउँपालिकाले त्यस्तो बाधा अड्काउ फुकाउन सक्नेछ ।
१९. कार्यविधिको संशोधन तथा परिमार्जन: कार्यपालिकाको बैठकले यस कार्यविधिमा आवश्यक संशोधन तथा परिमार्जन गर्न सक्नेछ ।
२०. अनुसूचीमा हेरफेर तथा थपघट: कार्यपालिकाले अनुसूचीमा आवश्यक हेरफेर तथा थपघट गर्न सक्नेछ ।
२१. यस कार्यविधिमा भएका प्रावधानहरु प्रचलित कानूनी व्यवस्थासँग बाझिएको हदसम्म स्वतः अमान्य हुनेछ ।

प्रकाशन मिति: २०८२/०१/०२

योजनाको विवरण अद्यावधिक गरिएको साल र महिना :

[illegible]

प्रकाशन मिति: २०८२/०१/०२

[illegible]

अनुसूची- ३

(कार्यविधिको दफा ८ को उपदफा (१) र (२) सँग सम्बन्धित)

त्रिवेणी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

जुगार, रोल्पा, लुम्बिनी प्रदेश

..... योजना

हस्तान्तरण प्रमाण-पत्र

यस त्रिवेणी गाउँपालिका र उपभोक्ता समिति गाउँपालिका वडा नं. बिच मितिमा योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्न सम्झौता भए बमोजिम उक्त आयोजनाको निर्माण कार्य सम्पन्न भएकोले सो योजनाको दिगो सञ्चालन, रेखदेख तथा मर्मत सम्भार समेतको जिम्मेवारी उपभोक्ता समितिले लिनेगरी आज मिति का दिन योजना उपभोक्ता समिति गाउँपालिका..... वडालाई हस्तान्तरण गरिएको छ ।

उपभोक्ता समितिको तर्फबाट	वडा कार्यालयको तर्फबाट	गाउँपालिकाको तर्फबाट
नाम:	नाम:	नाम:
पद:	पद:	पद:
ठेगाना:	ठेगाना:	ठेगाना:
मिति:	मिति:	मिति:

नोट : परियोजना विशेषको लागि सम्बन्धित सहयोगी निकायको नाम तथा विवरण पनि हस्तान्तरण पत्रमा समावेश गर्न सकिनेछ ।

गाउँपालिकाको भूमिका

- उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिसँग आयोजनाको शुरुवाती चरणदेखि छलफल गरी आयोजनाको गुणस्तर कायम राख्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने
- उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिलाई आयोजनाको दिगोपनाको लागि मर्मत सम्भार कोष स्थापना तथा परिचालनमा सहजीकरण गर्ने
- उपभोक्ता वा संरक्षण समितिको क्षमताले मात्र आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्न सक्ने अवस्था नभएमा आवश्यक सहयोग गर्ने
- निर्माण व्यवसायी मार्फत संचालन भएका आयोजना न्युन गुणस्तरको कारणले आंशिक वा पूर्ण रुपमा सञ्चालन हुन नसकेमा आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने
- आयोजनाको समय-समयमा अनुगमन गरी उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिलाई आवश्यक सल्लाह सुझाव दिने
- आयोजनाको प्रकृति अनुसार सम्भव भएसम्म बिमाको लागि समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने
- विपद् परी आयोजना मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने भएमा आयोजना मर्मत सम्भारको लागि आवश्यक सहयोग गर्ने ।

वडा कार्यालयको भूमिका

- उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिसँग आयोजनाको शुरुवाती चरणदेखि छलफल गरी आयोजनाको गुणस्तर कायम राख्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने
- उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिलाई आयोजनाको दिगोपनाको लागि मर्मत सम्भार कोष स्थापना स्थपना तथा परिचालनमा सहजीकरण गर्ने
- उपभोक्ता वा संरक्षण समितिको क्षमताले मात्र आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्न सक्ने अवस्था नभएमा आवश्यक सहयोग गर्ने
- निर्माण व्यवसायी मार्फत सञ्चालन भएका आयोजना न्युन गुणस्तरको कारणले आंशिक वा पूर्ण रुपमा सञ्चालन हुन नसकेमा आवश्यक प्रबन्ध मिलाउन सहजीकरण गर्ने
- आयोजनाको समय-समयमा अनुगमन गरी उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिलाई आवश्यक सल्लाह सुझाव दिने
- आयोजनाको प्रकृति अनुसार सम्भव भएसम्म बिमाको लागि सहजीकरण गर्ने
- विपद् परी आयोजना मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने भएमा आयोजना मर्मत सम्भारको लागि आवश्यक सहयोग गर्न सहजीकरण गर्ने ।

उपभोक्ता समितिको भूमिका

- आयोजनाको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा मर्मत सम्भारको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने
- आयोजनाको मर्मत सम्भारको लागि पूर्ण जिम्मेवार हुने
- मर्मत सम्भार कोष स्थापना तथा परिचालनको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने
- उपभोक्ता समितिको क्षमताले आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्न नसक्ने अवस्थामा मात्र आयोजना मर्मत सम्भारको लागि गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयबाट सहयोग लिने
- आयोजनाको प्रकृति अनुसार सम्भव भएसम्म पूर्वाधार आयोजनाको बिमा गर्ने
- मर्मत सम्भार कोषको प्रचलित कानून अनुसार लेखा परीक्षण गराउने
- पूर्वाधार आयोजना मर्मत सम्भार कार्यविधिमा भएको प्रावधान अनुसार अन्य कार्य गर्ने ।

अनुसूची- ४

(कार्यविधिको दफा ९ को उपदफा (३) सँग सम्बन्धित)

त्रिवेणी गाउँपालिका, रोल्पा

पूर्वाधार आयोजनाको मर्मत सम्भारको लागि छनौट भएका मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको भूमिका देहाय बमोजिम रहनेछ-

- क) उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिसँग भएको सम्झौता बमोजिम कार्य गर्ने,
- ख) मर्मत सम्भार कार्यकर्ताले सम्बन्धित आयोजना निर्माणाधीन छ भने निर्माणधिन आयोजनामा परिचालित भई कार्य गर्ने र सो को लागि उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिले आवश्यक व्यवस्था मिलाउने,
- ग) आयोजनाको नियमित रेखदेख गर्ने,
- घ) आयोजनामा मर्मत तथा सम्भारको लागि विना बजेट गर्न सकिने सरसफाई तथा सानोतिनो मर्मत गरी आयोजना सञ्चालन गर्ने,
- ङ) आयोजनामा कुनै समस्या भएमा तुरुन्तै उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिको जिम्मेवार व्यक्तिलाई जानकारी दिने,
- च) आयोजना मर्मतको लागि कुनै सामग्री खरिद गर्नुपर्ने भएमा उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिलाई आवश्यक प्राविधिक सहयोग गर्ने,
- छ) गाउँपालिका मर्मत सम्भार समिति वा संरक्षण समिति वा अन्य कुनै निकायबाट आयोजनाको मर्मत सम्भार सम्बन्धित कुनै तालिम वा कार्यक्रममा सहभागी हुनको लागि छनौट गरेमा उक्त तालिम वा कार्यक्रममा सहभागी हुने,
- ज) उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिले सल्लाह सुझाव दिए बमोजिम आयोजनासँग सम्बन्धित अन्य कार्य गर्ने ।

अनुसूची- ५

(दफा १० को उपदफा (९) सँग सम्बन्धित)

त्रिवेणी गाउँपालिका, रोल्पा

१. मर्मत सम्भार समिति वा संरक्षण समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:

मर्मत सम्भार समिति वा संरक्षण समितिको काम, कर्तव्य अधिकार देहाय बमोजिको हुनेछ:-

- क) पूर्वाधार आयोजनाको कार्यान्वयन प्रक्रियाको जानकारी लिई उपभोक्ता वा संरक्षण समूहका सदस्यहरूलाई जानकारी प्रदान गर्ने
- ख) आयोजना कार्यान्वयनको अवधि, कार्ययोजना तथा डिजाईन बारे गाउँपालिका र निर्माण व्यवसायीसँग जानकारी लिई लाभग्राहीहरूलाई जानकारी प्रदान गर्ने
- ग) गाउँपालिका र निर्माण व्यवसायीले योजना कार्यान्वयन प्रक्रिया तथा मर्मत सम्भार कोषको व्यवस्थापनको लागि आह्वान वा आयोजना गरेको कार्यक्रममा सहभागी भई आवश्यक सहयोग गर्ने
- घ) समितिका पदाधिकारीहरूको कार्य सम्पादनलाई प्रभावकारी बनाउन समितिका सदस्यहरूको कार्य विभाजन र जिम्मेवारी बाँडफाँड गर्ने साथै आवश्यक परेका समितिका सदस्यहरूको क्षमता विकास गर्ने
- ङ) आयोजना कार्यान्वयनको क्रममा गुणस्तर कायम भए नभएको अनुगमन गरी आवश्यक परेमा गाउँपालिकामा जानकारी प्रदान गर्ने
- च) आयोजना कार्यान्वयनको क्रममा मापदण्ड अनुसारको गुणस्तर नपाइएमा निर्माण व्यवसायीलाई गुणस्तर कायम गर्नको लागि अनुरोध गर्ने
- छ) बारम्बार अनुरोध गर्दा पनि निर्माण व्यवसायीबाट मापदण्ड अनुसारको गुणस्तर कायम नभएमा गाउँपालिका वा अन्य सम्बन्धित निकायमा जानकारी गराउने
- ज) मर्मत सम्भार कार्यका लागि आयोजना मर्मत सम्बन्धी विशेष सीपको आवश्यक परेमा सो को आवश्यक व्यवस्था गर्न पहल गर्ने
- झ) मर्मत सम्भार कोष स्थापना तथा परिचालन सम्बन्धी समय सापेक्ष नियम तर्जुमा गरी आम भेलाबाट सम्भव भएसम्म आम सहमति, आम सहमति हुन नसकेका बहुमत सदस्यहरूबाट स्वीकृत गराई कार्यान्वयन गर्ने
- ञ) लाभग्राहीहरूबाट सङ्कलन गर्ने सेवा शुल्कको निर्धारण उपभोक्ताहरूको आमभेलाबाट निर्णय गरी शुल्क निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्ने
- ट) आम्दानी खर्चको हिसाब किताब चुस्तदुरुस्त राख्ने र प्रचलित कानून अनुसार लेखा परीक्षण, सार्वजनिक लेखा परीक्षण गरी पारदर्शिता कायम गर्ने ।

- ठ) उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिमा आयोजना हस्तान्तरण पश्चात उक्त आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्ने दायित्व उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिको हुने भएकोले सो को लागि शुरुदेखि नै श्रोत तथा सीपको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने
- ड) कुनै विशेष कारणवश योजना बिग्रन गई उपभोक्ता वा संरक्षण समितिको एकल प्रयासले मात्र योजनाको मर्मत सम्भार गर्न नसक्ने अवस्थामा गाउँपालिका वा अन्य सरोकार निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी योजनाको मर्मत सम्भार कार्यको लागि पहल गर्ने
- ढ) मर्मत सम्भारको लागि गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा समावेश गर्नुपर्ने अवस्थामा सो को लागि समयमा नै पहल गरी योजना तर्जुमा प्रक्रियामा समावेश गर्न पहल गर्ने
- ण) आयोजनाको नियमित रेखदेख गर्ने
- त) आयोजनामा मर्मत तथा सम्भारको लागि विना बजेट गर्न सकिने सरसफाई तथा सानोनितो मर्मत गरी आयोजना सञ्चालन गर्ने
- थ) आयोजनाको प्रकृति अनुसार योजना सम्पन्न पश्चात उक्त योजनाको रेखदेख तथा मर्मत सम्भारको लागि स्थानीयस्तरमा उपभोक्ता समूहको निर्णय अनुसार मर्मत सम्भार कार्यकर्ता (Operatpre) छनौट गरी निर्माण व्यवसायीसँगको सहकार्यमा सम्बद्ध आयोजनामा परिचालन गर्ने
- द) आयोजनामा कुनै समस्या भएमा गाउँपालिका वा सम्बन्धित वडा कार्यालयमा जानकारी दिने
- थ) आयोजनाको प्रकृति अनुसार पूर्वाधार आयोजनाको बिमा गर्ने
- ध) अन्य उपभोक्ता समिति गठन तथा परिचालन कार्यविधिमा उल्लेख भए बमोजिमको हुनेछ ।

२. गाउँपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार:

- क) निर्माण व्यवसायी मार्फत आयोजना सञ्चालन हुने स्थानीय समुदायसँग छलफल गरी स्थानीय उपभोक्ताहरूको प्रतिनिधित्व हुनेगरी उपभोक्ता समिति वा आयोजना संरक्षण समिति गठन गर्न सहजीकरण गर्ने
- ख) निर्माण व्यवसायी मार्फत पूर्वाधार आयोजना सञ्चालन गर्दा आयोजना सञ्चालन प्रक्रिया, आयोजनाको डिजाईन तथा लगत इष्टिमेट बारे स्थानीय उपभोक्ता वा संरक्षण समितिलाई कार्यक्रम कार्यान्वय पूर्व जानकारी दिने
- ग) उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिसँग आयोजनाको शुरुवाती चरणदेखि नै छलफल गरी गुणस्तर कायम गर्नको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने
- घ) आयोजना सम्पन्न पश्चात आयोजना उपभोक्ता वा संरक्षण समितिलाई हस्तान्तरण गर्ने बारे स्थानीय समितिलाई आश्वस्त पारी मर्मत सम्भार कोषको व्यवस्था बारे उपभोक्ता

- समिति वा संरक्षण समितिसँग छलफल गरी उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिलाई मर्मत सम्भार कोष स्थापना गर्नको लागि उत्प्रेरित गर्ने
- ड) उपभोक्ता वा संरक्षण समितिलाई कानूनी मान्यता प्रदान गर्नको लागि आवश्यक प्रक्रिया पूरा गर्न उत्प्रेरित गर्नुका साथै सहजीकरण गर्ने
- च) आयोजना हस्तान्तरण पश्चात आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्ने व्यवस्था उपभोक्ता वा संरक्षण समितिको हुने भए तापनि उपभोक्ता समितिको एकल प्रयासले सम्भव नहुने अवस्थामा आवश्यक आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने
- छ) गाउँपालिका भित्रका पूर्वाधार आयोजनाहरूको अद्यावधिक गरी अभिलेखीकरण गर्नुका साथै मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने आयोजनाहरूको प्राथमिकीकरण गरी बजेट विनियोजनको लागि आवश्यक प्रक्रिया मिलाउने
- ज) निर्माण व्यवसायीसँग पूर्वाधार आयोजना कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा सम्झौता गर्दा आयोजना हस्तान्तरण गरिएको १ वर्ष (सम्झौतामा तोकिएको अवधि) सम्म योजनामा कुनै समस्या भएमा उक्त योजनाको मर्मत सम्भार सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीले गर्नुपर्ने व्यवस्था उल्लेख गर्नेछ
- झ) कुनै भवितव्य परी उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिलाई हस्तान्तरण भएको योजना अचानक मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने अवस्था आएमा उक्त योजनालाई उपभोक्ता समितिको एकल प्रयासले मर्मत सम्भार गर्न नसक्ने अवस्थामा कार्यपालिकाले निर्णय गरी गाउँपालिकाले मर्मत सम्भार कार्यको लागि सहयोग गर्नेछ
- ञ) तर योजना निर्माण गर्ने क्रममा निर्माण व्यवसायीको लापरवाहीको कारणले गर्दा उक्त योजना बिग्रन गएको अवस्थामा भने उक्त आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्ने कार्य निर्माण व्यवसायीले गर्नुपर्नेछ
- ट) उपभोक्ता समिति वा मर्मत समिति आदिको योजना मर्मत सम्भार तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक क्षमता अभिवृद्धि गर्ने
- ठ) आयोजनाको प्रकृति अनुसार सम्भव भएसम्म पूर्वाधार आयोजनाको बिमाको लागि समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने
- ड) समय समयमा हस्तान्तरित योजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी उत्कृष्ट उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिलाई प्रोत्साहन स्वरूप पुरस्कार प्रदान गर्ने ।

अनुसूची- ६

**उपभोक्ता समितिको तहमा रहने मर्मत सम्भार कोष
सञ्चालन तथा परिचालन कार्यविधिको नमुना**

१. प्रस्तावना:

त्रिवेणी गाउँपालिका वडा नं. मा निर्माणको क्रममा रहेको वा निर्माण सम्पन्न भई सकेको सामुदायिक पूर्वाधार आयोजना (जस्तै खानेपानी, साना सिंचाई, उच्च घर आदि) लाई दिगो रूपमा सञ्चालन गर्न र सो आयोजनाबाट प्राप्त हुने लाभलाई निरन्तर रूपमा हासिल गर्नका लागि उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समिति तहमा मर्मत सम्भारको कार्य गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएको उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिले गाउँपालिका स्तरको पूर्वाधार आयोजना मर्मत सम्भार सम्बन्धी कार्यविधिको परिधिभित्र रही देहाय बमोजिमको कार्यविधि बनाई लागु गरेको छ ।

२. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: यो कार्यविधिको नाम आयोजना मर्मत सम्भार सम्बन्धी कार्यविधि, २०..... रहेको छ । यो कार्यविधि उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिको बैठकले निर्णय गरे पछि तुरुन्त लागु हुनेछ ।

३. कार्यविधिको मुख्य उद्देश्य: यस कार्यविधिको उद्देश्य देहाय बमोजिम रहेको छ-

- क. पूर्वाधार आयोजनालाई दिगो रूपमा सञ्चालन गर्नु,
- ख. आयोजना सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारमा उपभोक्ता समितिलाई जवाफदेही वा जिम्मेवार बनाउनु,
- ग. खानेपानी आयोजनाबाट उपभोक्ताहरुले दीर्घकालसम्म लाभ र सेवा प्राप्त गर्नसक्ने अवस्था सिर्जना गर्नु,
- घ. नियमित रूपमा मर्मत सम्भारका कार्यहरु गर्नु, गराउनु ।

४. पूर्वाधार आयोजना मर्मत सम्भार कार्य सञ्चालन प्रक्रिया: (१) उपभोक्त समितिले आयोजनाको मर्मत सम्भार तथा व्यवस्थापनको लागि समितिको एक जना सदस्यलाई जिम्मेवारी तोकि आयोजना निर्माणको शुरुवाती चरणदेखि नै आयोजनाको निर्माण कार्यमा संलग्न गरी परिचालन गर्नु पर्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको व्यक्तिलाई आयोजना निर्माणको समयदेखि सम्पन्न पश्चातसम्म आयोजनाको संरक्षण, व्यवस्थापन, रेखदेख तथा मर्मत सम्भारको लागि परिचालन गर्नु पर्नेछ ।
- (३) पूर्वाधार आयोजनाको संरक्षण, व्यवस्थापन, रेखदेख तथा मर्मत सम्भारको सम्पूर्ण जिम्मेवारी उपभोक्ता समितिको हुनेछ ।
- (४) पूर्वाधार आयोजनाको मर्मत सम्भारको सम्पूर्ण दायित्व उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिको हुनेछ ।

- (५) उपदफा (४) बमोजिम आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्ने पूर्ण दायित्व उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिको भए तापनि उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिको क्षमताले नसक्ने भएमा गाउँपालिका वा अन्य निकायहरूको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा उपभोक्ता समितिले आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्नु पर्नेछ ।
- (६) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै विपद् परी आयोजनाको मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने अवस्था आएमा सो को जानकारी गाउँपालिकालाई गराई संघीय कानून अनुसार आयोजनाको मर्मत सम्भारको लागि पहल गरिनेछ ।
- ५. मर्मत सम्भार कोष स्थापना तथा परिचालन:** (१) आयोजनाको नियमित मर्मत सम्भार गर्नको लागि आवश्यक स्रोत सङ्कलन तथा परिचालन गर्न उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समिति स्तरमा मर्मत सम्भार कोष रहनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम उपभोक्ता समिति/संरक्षण समिति स्तरमा रहने कोष सम्बन्धित उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिको निर्णय अनुसार सम्बन्धित गाउँपालिकाले तोकेको बैकमा सम्बन्धित उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिको नाममा राख्नु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिमको खाताको सञ्चालन सम्बन्धित उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिको अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिवको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ र खाता सञ्चालकहरू मध्ये अनिवार्य रूपमा कम्तीमा एक जना महिला हुनु पर्नेछ ।
- (४) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको लागि देहाय बमोजिमको श्रोत हुन सक्नेछ-
- (क) उपभोक्ता समूह सदस्यहरूबाट मासिक वा अर्धवार्षिक वा वार्षिक रूपमा दरले सेवा शुल्क वापत उठाएको रकम,
- (ख) गाउँपालिकाले उपलब्ध गराएको मर्मत सम्भार कोष वापतको रकम,
- (ग) आय आर्जन क्रियाकलाप सञ्चालनको लागि लगानी गर्दा प्राप्त हुने रकम,
- (घ) विकास साभेदार, स्थानीय संघसंस्था, सरकारी निकाय वा अन्य कुनै व्यक्तिबाट निकायहरूबाट वैधानिक रूपमा प्राप्त गरेको रकम ।
- (५) दफा (४) बमोजिम उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिको मर्मत सम्भार कोषमा प्राप्त रकम मर्मत सम्भार कार्यमा खर्च गर्नुपूर्व सम्बन्धित उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिले मर्मत सम्भार कार्यको विस्तृत विवरण सहितको योजना गाउँपालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्नेछ ।
- (६) उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिले गाउँपालिकाको मर्मत सम्भार कार्यविधिले तोकेभन्दा बढी रकम मर्मत सम्भार कार्यको लागि खर्च गर्नुपरेमा गाउँपालिका वा वडा कार्यालयबाट अनिवार्य रूपमा प्राविधिक डिजाईन तथा लगत अनुमान तयार गराई सो स्वीकृत लगत अनुमान अनुसार मर्मत सम्भार कार्य गर्नु पर्नेछ ।
- ६. मर्मत सम्भार कोष प्रयोग गर्न नपाइने:** यस कार्यविधिमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको प्रयोजनको लागि कोषमा जम्मा भएको रकम प्रयोग गर्न पाइने छैन-

- (१) नियमित प्रशासनिक कार्यको लागि खर्च गर्न,
- (२) कुनै किसिमको गोष्ठी, अन्तर्क्रिया, क्षमता विकास वा सेमिनारमा भाग लिन तर पूर्वाधार आयोजनाको रेखदेखमा खटिने व्यक्तिको आयोजनासँग सम्बन्धित सीप विकासको लागि यस बुँदाले बाधा पार्ने छैन ।
७. कोषको लेखा तथा लेखा परिक्षण: कोषको लेखा तथा लेखा परीक्षण प्रचलित कानून अनुसार हुनेछ ।
८. अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था: (१) उपभोक्ता वा संरक्षण समितिले यस कार्यविधि बमोजिम मर्मत सम्भार कार्यको नियमित वा आकस्मिक रूपमा अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।
- (२) यस कार्यविधि बमोजिम उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिले गरेको मर्मत सम्भार तथा पूर्वाधार आयोजनाहरूको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यको नियमित अनुगमन गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयबाट हुनेछ ।
९. कार्यविधिको संशोधन तथा परिमार्जन: गाउँपालिकाको मर्मत सम्भार कार्यविधिसँग नबाझिने गरी उपभोक्ता समिति वा संरक्षण समितिको बहुमतको निर्णय अनुसार यस कार्यविधि संशोधन तथा परिमार्जन हुन सक्नेछ ।

आज्ञाले
पूर्ण बहादुर बुढा
नि. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत